

KİTAP İNCELEMESİ

HAKSIZ TAHRİK: BİR ERKEKLİK HAKKI*

*Nurgen Azize ÖZALTIN***

Öz

Eylem Ümit Atılğan'ın *Haksız Tahrik: Bir Erkeklik Hakkı* kitabı ülkemizde son zamanlarda artan kadın cinayetlerinde mahkemelerin verdiği kararları, cinsiyet normlarındaki yansıması bağlamında incelemektedir. Mahkemelerin verdiği kararlar; erkekliğin onuru ve kırılabilirliği söz konusu olduğunda faile verilecek ceza 'haksız tahrik indirimi' ile yeniden düzenlenmekte ve toplumun kadının giyimine, davranışlarına ve söylemlerine atfettiği anlamı şekillendirmektedir. Hukuk sosyolojisi ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanında çalışmalar yapan Atılğan, uygulamada mahkemelerin bu kararları verirken kadının giyiminin, davranışının ve söylemlerinin erkeklik gururuna etkisini göz önünde bulundurduğunu aktarır. Dahası, kadın cinayetlerinde haksız tahrik indiriminin bir erkeklik hakkı gibi görüldüğünü söyler ve bunu hukuk kültürü, hukuk sosyolojisi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve erilliğin tahakkümü bağlamında tartışır. Atılğan'a göre 'haksız tahrik indirimi' uygulamada erkeği koruyup, kadına şiddeti meşrulaştırmaktadır. Bu doğrultuda Atılğan, yüzlerce mahkeme kararını toplumsal cinsiyet perspektifinden derinlemesine inceleyerek okuyucuya güçlü bir biçimde aktarmıştır. Bununla birlikte, kitap hukuk literatürünün kuramsal çerçevesi üzerine inşa edilmiştir. Bu nedenle hukuk literatürüne yeterince aşina olamamak, kavramsal tanımlarda ve metnin göndermelerini anlamada zorlayıcı olabilmektedir. Buna rağmen, yazarın hukuk literatüründeki kavramlara örnek teşkil edecek mahkeme kararlarını ayrıntılı bir biçimde vermesi okuyucunun ilgisini canlı tutmaktadır. Hukuk sosyolojisi ve toplumsal cinsiyet çalışmalarına çok önemli bir katkıda bulunan bu kitabın değerlendirilmesi, bu incelemenin temel amacını oluşturmaktadır.

* Atılğan, Ü.E. (2024). *Haksız Tahrik: Bir Erkeklik Hakkı*. İstanbul: İletişim Yayınları

**Lisans Öğrencisi, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, ozaltinnurgen72@gmail.com; ORCID: 0009-0002-3245-3437

Makale Gönderim Tarihi: 17/10/2025, Makale Kabul Tarihi: 06/11/2025

Anahtar Kelimeler: Kadın Cinayeti, Haksız Tahrik, Hukuk Sosyolojisi, Erkeklik, Eril Tahakküm

Book Review

Unjust Provocation: A Right of Masculinity

Abstract

In her book *Unjust Provocation: A Male Privilege*, Eylem Ümit Atılğan examines the court decisions in recently increasing femicides in our country within the context of their reflection on gender norms. The courts' decisions, when the honor and fragility of masculinity are at stake, restructure the punishment of the perpetrator through the "unjust provocation reduction" and shape the meanings that society attributes to women's clothing, behavior, and statements. Atılğan conveys that in practice, the courts take into account the impact of a woman's clothing, behavior, and statements on male pride when issuing these decisions. Moreover, she states that the unjust provocation reduction in femicide cases is seen as a male right, and she opens this discussion to evaluation within the contexts of legal culture, sociology of law, gender equality, and the domination of masculinity. According to Atılğan, the unjust provocation reduction, in practice, protects men and legitimizes violence against women. In this direction, Atılğan conveys to the reader a powerful account by examining hundreds of court decisions in depth from a gender perspective. At the same time, the book is built upon the theoretical framework of legal literature. Insufficient familiarity with legal literature may make it challenging to understand the conceptual definitions and references in the text; however, the author's detailed presentation of court decisions exemplifying concepts in legal literature maintains the reader's attention. This review aims at evaluating the book's contribution to the sociology of law and gender studies.

Keywords: Femicide, Unjust Provocation, Sociology of Law, Masculinity, Masculine Domination

Giriş

Eylem Ümit Atılğan'ın kaleme aldığı *Haksız Tahrik* adlı kitap, Haziran 2024'te İletişim Yayınları tarafından yayımlandı. 347 sayfa olan kitap, birinci bölümde "Hukuk Kültüründe Erkeklik İndirimini Anlamak", ikinci bölümde ise "Yargı Kararlarında Erkekliğin Halleri" başlıklarına yer veriyor. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin Sedat Simavi Ödülleri'nde 2024 yılı "Sosyal Bilimler Araştırma Ödülü"ne layık görülen kitap, kısa sürede büyük ilgi uyandırarak ikinci

baskıya girdi. Hukuk sosyolojisi, hukuk felsefesi, toplumsal cinsiyet eşitliği, çocuk adalet sistemi, çocuk suçluluğu, eril şiddet ve kadın cinayetlerinde cezasızlığın rolü gibi konularda çalışmalar yapan bir hukukçu ve akademisyen olan Atılğan, *Haksız Tahrik*'te incelediği yüzlerce dava dosyasından hareketle 'haksız tahrik indiriminin' Türk Hukuk Sistemi'ndeki yerini, nasıl uygulandığını ve yol açtığı sonuçları okuyucuya çarpıcı bir şekilde aktarıyor. Kadın cinayetlerindeki dava dosyalarında kadın aleyhine işleyen haksız uygulamalara dikkat çeken Atılğan, hâkimlerin, öldürülen kadınlara neredeyse öldürülmeyi hak etmişler gibi "ayırımcı" bir anlayışla yaklaşmalarının ve faillere indirimli ceza kararları vermelerinin ardında yatan derin ataerkilliği analiz ediyor.

Yazar, İletişim Yayınları'nın Youtube kanalındaki söyleşisinde, bu konuda çalışmaya başlamasında 20 Mart 2021'de Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesinin ve Türkiye'de kadın cinayetlerini önlemek için etkili ve kararlı bir devlet politikasının bulunmamasının etkili olduğunu ifade etmiş. Hukuk sosyolojisi, hukuk felsefesi ve toplumsal cinsiyet alanlarının kesişiminde yer alan bu çok kapsamlı araştırma Atılğan tarafından, Türkiye'de örneği neredeyse hiç olmayan; mahkemelerde bizzat bulunarak yapılan gözlemler ve görüşmeler doğrultusunda bir tür mahkeme etnografisi olarak kurgulanmış. Yazar bunlara ek olarak, 1978'den 2015'e kadar haksız tahrik yargılaması yapılan kararları incelemiş; bu çerçevede 680 yüksek yargı, 156 birinci derece mahkemesi kararı ve 48 iddianameyi değerlendirmiş ve 2015'ten bu yana geçen yaklaşık 10 yılda mahkemelerin haksız tahrik indirimini bir 'erkeklik hakkı' adı altında vermeye devam ettiklerini tespit etmiş (Atılğan, 2024, s.9). 'Eril Şiddet' davalarında mahkemelerin indirimli cezalar vermesinin amacını, bunu yaparken izledikleri çizelgeyi; kitabı iki bölüme ayırarak, ayrıntılı bir şekilde okuyucuya sunmuş.

Peki, yazarın sayfalarca açıklamaya çalıştığı ve birçok yargı kararında gerekçe olarak gösterilen haksız tahrik ne demek? Hukuk profesörü Yılmaz, bu soruya şu yanıtı veriyor: "Bir kimse, haksız bir tahrikin ortaya çıkarttığı gazap ve şiddetli bir elemin (üzüntüsünün) etkisi altında suç işlerse, tahrikin ağırlığına göre işlediği suç için öngörülen ceza azaltılarak verilir" (Yılmaz, 1996, s.310). Kanun ise bu durumu şöyle ifade ediyor: 5237 sayılı TCK Madde 29'a göre, "Haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine on sekiz yıldan yirmi dört yıla ve müebbet hapis cezası yerine on iki yıldan on sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir." (12.10.2004 tarih ve 25611 sayılı Resmî Gazete) Atılğan, kitap boyunca 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun, literatürdeki haksız tahrik tanımının ve TCK düzenlemelerinin, haksız tahrikin kapsamını bütünüyle karşılayıp karşılamadığı

sorusuna ek olarak birçok başka soruyu da tartışıyor: Haksız tahrik indiriminin anlamını karşılayabilmesi için geçerli koşullar nelerdir? Bu koşullar hâkimin inisiyatifine ve erkeğin kırılğanlığına göre neden değişkenlik gösteriyor? Bir kadın, yalnızca “Sen ne biçim erkeksin?”, “Sen de adam mısın?” dediği için ölmeli mi? Bu söylemler, bir kadının öldürülmesini haklı gösterebilir mi? Hukuk da bu kadar kırılğan mı? Enerjimizi kanunları değiştirmeye mi, kaldırmaya mı, yoksa uygulamayı dönüştürmeye mi harcamalıyız? Daha bitmek bilmeyen onlarca soru eklenebilir listeye. Peki, yazar sorduğu sorulara nasıl cevaplar veriyor? En önemlisi bu soruların net bir cevabı gerçekten var mı? Bu bağlamda, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın kendini her kurumda; aile, evlilik ve hukuk sisteminde göstererek yeniden inşa etmesinin toplumsal ve kültürel anlamı ne olur? Şimdi bunları ele alalım.

Atılğan, kitaba Türkiye’nin gündeminde uzun süre kalan ve hafızalarda yer edinen iki kadın cinayetinin (Özgecan Aslan ve Pınar Gültekin) haksız tahrik indirimine konu olmasını örnek vererek başlıyor. Bu örneklerle, çarpıcı bir biçimde haksız tahrik indiriminin koşulunun ‘öldürülen kadının ataerkil makbul kadın testini geçmesi’ olduğunu iddia ediyor. Bunu kısaca açıklamak gerekirse; toplum, erkek ve kadın için belirli roller tanımlıyor. Her iki cinsiyetin de bu rolleri layıkıyla yerine getirmesini bekliyor. Esasında erkek, kadın üzerinde ne kadar hâkimiyet kurarsa o kadar “erkek”, kadın ne kadar itaatkâr olursa o kadar “kadın” olarak kabul ediliyor. Yani bu anlayışa göre kadın; oturmasını kalkmasını bilmeli, eşine ve çocuğuna sadık kalmalıdır. Kadın, eğer bu sadakate rağmen öldürülürse onu öldüren adam, haksız tahrik indirimi alamıyor; çünkü haksız tahrik indirimi, toplumsal cinsiyet normlarına göre şekilleniyor. Bu durumda kadın, bu normlara uymadığında erkeği tahrik ettiği düşünülüyor. Atılğan’a göre bu bağlamda Özgecan Aslan, ataerkil makbul testini geçmiş fakat Pınar Gültekin bu testi geçememiştir (Atılğan, 2024, s.11). Pınar Gültekin’i öldüren faile ise haksız tahrik indirimi uygulanmıştır; çünkü Gültekin, İzmir’de, evinde yalnız yaşayan, isyankâr genç bir kadın olarak mahkemenin gözünde ataerkil makbul kadın testini geçememiştir. Atılğan bu durumu şöyle ifade ediyor: “İtaatsiz, isyankâr kadınları öldüren erkeklerin o kadar da suçlu olmadığı, yani çok az cezayı hak ettiği kabulü üzerine kurulu bir haksız tahrik indirimi söz konusudur. Bazı kadınlar öldürülmeyi hak ediyor diyen bir kültürün o kadınları lanetlemesidir aslında bu indirimler.” (Atılğan, 2019). Dolayısıyla, kadın herhangi bir erkeğin itaatsizlik sınavının yanında, toplumun algı sınavını geçme yükümlülüğünü de omuzlamış durumdadır.

Yazar, kitapta birinci bölümde “Hukuk Kültüründe Erkeklik İndirimini Anlamak” başlığı altında, hukuk kültürü, eril tahakküm ve haksız tahrik anahtar kavramlarını tartışıyor (Atılğan, 2024, s.45). Atılğan, hukuk kültürü kavramını ele

alırken, Clifford Geertz'e referansla hukukun toplumun değerlerinden ayrılamayacağını, toplumsal olayları normatif bir çerçevede değerlendirdiğini, böylece hukukun toplumda olan ile olması gerekeni bir arada barındırdığını ifade ediyor. Atılğan (2024), Clifford Geertz'in hukukun toplumsal yapıyı sadece yansıtmakla kalmayıp, aynı zamanda onu inşa da ederek kurucu bir rol üstlendiğini söylüyor. Haksız tahrik indiriminin aslında cinsiyetçiliği nasıl yeniden ürettiğini ve toplumsal ilişkilerdeki eril tahakkümü nasıl birleştirdiğini anlayabilmek için, hukukun kültürel analizine de ihtiyacımız olduğunu belirtiyor ve haksız tahrik ile hukuk kültürü arasındaki ilişkiyi bu bağlamda kuruyor (Atılğan, 2024, s.46-52). Buna bağlı olarak Türkiye'de yaygın biçimde görülen kültürde, erkeğin onuru, erkeğin namusu ve erkeğin kadını gibi düşünceler hâkim ise, mahkeme kararlarında da böylesi bir hukuk kültürünün etkisinden bahsetmek gerektiğini düşünüyor. Eril tahakküm ise yazarın kullandığı bir diğer kritik kavram. Atılğan, ele aldığı yargı kararlarının arka planında yatan toplumsal cinsiyet temelli iktidar mekanizmalarını anlamak için eril tahakküm teorisine ihtiyacımız olduğunu iddia ediyor (Atılğan, 2024, s.65). Bu doğrultuda, Bourdieu'nun eril tahakküm analizinden yararlanarak, erkeklik ve kadınlığı sabit birer "kimlik" değil, bir süreç olarak ele almayı öneriyor (Atılğan, 2024, s.71). Atılğan böylelikle kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin doğallaştırılmasına olanak sağlayan kültürel, toplumsal ve ideolojik mekanizmaların ortaya çıkmasında ideal erkeklik tanımına dair kurulan baskının, eril tahakküm teorisinde yer aldığı görüşünü benimsiyor. Buna göre, eril tahakküm, erkeğin baskınlığını anlatır ve haksız tahrik bu tahakkümden ayrılmaz; çünkü haksız tahrik erkeğe bir imtiyaz olarak sunulan indirim olarak anlaşılıyor. Kitapta değinilen bir diğer kavram, kitaba ismini veren haksız tahrik. Atılğan, haksız tahrik kavramını incelediği yüzlerce mahkeme kararından örnekler vererek ayrıntılı bir biçimde açıklıyor. Haksız tahrikin kavramsal sınırlarını ortaya koyup kavram üzerindeki tartışmalardan yola çıkarak, kavramın hukuk sistemindeki kullanımını erkeklik ve eril tahakküm bağlamıyla okuyucuya aktarıyor (Atılğan, 2024, s.73). Yazar, hukukun tanımladığı haksız tahrik kavramının uygulamada neye dönüştüğünü, kavramın kanundaki tanımına ve unsurlarına yakından bakarak kavramı doğru anlamlandırmamızı sağlıyor. Dolayısıyla, ceza hukuku bakımından failin kusuru, cezayı şart koşan bir unsurken haksız tahrik; failin kusur oranını azaltan dolayısıyla cezanın daha az verilmesini gerektiren durumlarda uygulanan bir indirim haline geliyor.

Atılğan, kitabında haksız tahrikin uygulanabilmesi için gerekli görülen koşullara da dikkat çekiyor. Haksız tahrik için gereken ilk koşul, mağdurun gerçekten haksız bir fiilde bulunmuş olmasıdır. Bu durumda, failin eşinin kendisini aldattığına dair tahmin ya da inanç, haksız tahrik olarak nitelendirilmemelidir. Aksi halde erkeğin söylediği her söze itibar edilmesi, kadının hukuktaki yerini

sorgulatmaktadır. Aynı şekilde, tahrik fiilinin hukuka aykırı olması gerekir. Yani, hukuk düzenince tasvip edilmeyen bir fiilin olması gerekir. Peki, tasvip edilmeyen fiilin koşulunu kim belirler? Mağdurun fiilinin örf âdete aykırı olması halinde, faile haksız tahrik indirimi verilmesi geçerli bir koşul mudur? Bu noktada yazar, kadının belirli bir toplumda kabul görülen toplumsal değerlere uygun davranmadığı durumda da fiilin haksız görüldüğünü belirtiyor. Bu durumda, kadın toplumun görünmeyen şiddet biçimine de maruz kalıyor. İlk iki koşulun bir arada bulunduğu bir diğer unsur, psikolojik unsurdur. Yazar, hiddet ve şiddetli elemin buhran seviyesine ulaşmasının iyi araştırılması gerektiğine değiniyor ve erkekliğinin sarsıldığını, hiddetli bir anda suç işlediğini söyleyen her failin tahrik indirimini almaması gerektiğini belirtiyor. Hukuk öğretisinde yer alan bir diğer unsur, tepki suçu olma unsurudur. Failin, suçu tahriki yaratan kişiye yöneltmesi gerekir. Yani failin işlediği suçun içine sürüklendiği elemin sonucunda gerçekleştirdiği bir tepki olması gerekir. Hukuk öğretisinde tanımlanan son unsur, tahrik teşkil eden hareketle işleyen suç arasında nedensellik bağının bulunmasıdır. Failin suç niteliğindeki fiili, nefret, intikam alma ve hayal kırıklığı gibi sebeplerden dolayı gerçekleştirmiş olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu noktada Atılğan, tahrikten dolayı işlenen fiilin öfke duygusunun diğer tüm sebeplerin önüne geçmesi gerektiğinden bahseder ve haksız tahrikteki ‘gizli eril özneye’ dikkat çeker. Ek olarak, bu maddede erkeğin ‘tepesinin tasının artması’ sonucunda işlediği suça verilen haksız tahrik indirimini sorgularken; kadınının karşı cinse karşı aynı sebeple işlediği suç varsayımında, aynı indirimden yararlanıp yararlanmadığı sorusunu da tartışmaya açar (Atılğan, 2024, s.73-87).

Kitap genel olarak, kadının hangi eylemlerinin erkeği tahrik eden unsurlar olabileceğini ve bu unsurların kadının öldürülmesi için hukuken gerekli gerekçeler sunup sunmadığını incelikli bir şekilde analiz ederken; kadın-erkek ilişkilerine, Türkiye’de hâkim olan kültürdeki erkeklik olgusuna ve namus meselesine de değiniyor. Yazar, haksız tahrik indirimlerinde mahkemelerin verdiği kararları akıcı bir dil ile özellikle de eril tahakkümün varlığını vurgulayarak aktarırken ayrıntılara indiği ikinci bölüme okurların geçişini de bilinçli bir şekilde kolaylaştırıyor. Kitabın ikinci bölümünde “Yargı Kararlarında Erkekliğin Halleri” başlığı altında birçok dava tutanağı aktarılıyor. Atılğan, ikinci bölümde kitapta tanıklık ettiğimiz hiçbir vakanın yalnızca hukuk tekniği açısından ele alınamayacağını; bu vakaların toplumsal, hukuksal ve kültürel olduğu kadar politik de olduğunu dile getiriyor. Kitabın her alt başlığa örnek teşkil eden mahkeme kararlarıyla başlaması da okuyucunun ilgisini çekiyor ve metne dinamik bir giriş sağlıyor. Ayrıca yazar, alt başlıklara ismini veren bazı cümlelerin derinine iniyor; bu da bir ifadenin nasıl farklı bağlamlarda anlaşılabileceğini görmemizde etkili oluyor.

Atılğan, kitabı namus ve töre kavramlarının ceza hukukunda haksız tahrik indirimiyle bir araya geldiğinde, yeniden şekillenebileceğini vurgulayarak sonlandırıyor. “Saflığı korumak kadına düşen bir yükümlülüktür: Namus yahut Töre” alt başlığı altında, kadına yönelik şiddeti, işlenen suçları ve mahkemenin failin işlediği suça verdiği kararı, toplumun karara karşı verdiği tepkileri ve eleştirileri birlikte tartışıyor. Kitap genel geçer yargılar ile toplumun yerleşik algılarını bir kenara bırakarak; olayı, olaydaki duygu durumunu ve kararı bütün şeffaflığı ile aktarıyor; böylece okuyucuyu kendi görüşüyle baş başa bırakarak çok yönlü bir düşünme fırsatı sunuyor. Son bölümde ayrıca erkeğin erkekliğini ispatlaması uğruna kadının kendini feda ettiğini, erkeğin de toplumun ‘namus’ kavramı adı altında özgürlüğünün kısıtlandığını görüyoruz. Nitekim yazarın da yararlandığı temel kaynaklardan biri olan *Eril Tahakküm*’de, Bourdieu, bu durumu şöyle dile getiriyor: “Kendilerini alçaltma ve yok saymaya eğilimli bir toplumsallaşma uğraşına boyun eğdirilen kadınlar; feragat, teslim ve sessizlik gibi olumsuz erdemler öğrenirken, erkekler de mütehakkim temsilin mahkûmu hatta sinsice kurbanıdır” (Bourdieu, 1998/ 2023, s.67). Ataerkil toplumda yetişen birey toplumsal rollerini içselleştirmeden rahata eremez; çünkü her alanda kendisini sıkıştıran bir cinsiyet ayrımıyla karşılaşır. Erkek, doğduğu andan itibaren geleneklerinin, yaşadığı toplumdaki egemen anlayışın etkisiyle kurulan tahakkümü kaybetmek istemez. Erkekliğini kanıtlamakla yitirilen bir ömürde hiçbir erkek kendini tam olarak erkek hissedemez. Maddi gücü elinde olan, koruyucu, hayatındaki kadına karşı sözü geçen, sert mizaçlı vb. olarak nitelendirilen erkek, kendisine atfedilen rolleri gerçekleştirememeye kaygısı duyar ve bu kaygı hiddete, hiddet de kadın cinayetiyle sonuçlanır.

Atılğan, erkeğin hiddetinin sebeplerinden biri olarak ekonomik etkenlere de değiniyor. Ona göre erkekler, ekonomik yetersizlikle birlikte erkekliklerinin sarsıldığı düşüncesine kapılıyorlar. Bu düşünceye yol açan etkenlerden biri, kadınların maddi beklentisini karşılayamama durumunda kalmaları (Atılğan, 2024, s.131). Atılğan’ın tartışması, erkeğin yıllarca kazanmaya çalıştığı erkeklikle belirlenen saygınlık, hayatındaki kadın yüzünden zedelenince kadını öldürmek saygınlığı belki de tekrar kazanmak için başvurulacak kolay yol haline geldiğini gösteriyor (Atılğan, 2024, s.295). Bununla birlikte, toplumun değer verdiği aile, evlilik gibi kurumların sadece erkeğin sorumluluğunda olmasının, toplumun kendi değerlerini de bir tür yok sayması anlamına gelip gelmediğini de tartışmak gerekiyor. Toplumun önemseydiği husus, evlilik ve aile gibi kurumların korunması mı, yoksa cinsiyet eşitsizliğine bağlı olarak bir evlilikte erkeğin erkekliğini koruması mı? Bu duruma örnek olarak, kitapta, evlilik kurumunu ayakta tuttuğu düşünülen cinselliğin, sadece erkeğe atfedilmesine de değiniliyor. Kitapta aktarılan birçok vakada evli bir kadının kocası ile cinsel birlikteliği istemesi onu

hafif, ahlak yoksunu kılarken, bu durum aynı zamanda erkeğin toplumda kabul edilen erkeklik tanımıyla biçimlendirdiği erkekliğinin hedef alınması, tehdit edilmesi anlamına da geliyor. Yazarın deyimiyle, “pasif-itaat eden konumundan çıkıp talepkâr olan bir kadın, ataerkil toplum için her bakımdan tehdit.” (Atılğan, 2024, s.145) oluşturuyor. Dolayısıyla, kadın güçlü konumda olduğunda kırılmayan bir erkeklik onurundan söz ettiğimiz takdirde, toplumsal cinsiyet normlarının her bakımdan yeniden tanımlanabileceğini söyleyebiliriz.

Sonuç olarak, kitabın genelinde eril düzenin hala açık bir biçimde sürdüğü ve hukuk düzeninde erkeklerin korunduğu ortaya konuyor. Atılğan kitaba Pınar Gültekin Davası ile başlamıştı, öyleyse bu metni de bu dava ile sonlandırmak yerinde olacak. Dava haksız tahrik indiriminin ‘yeterince’ uygulanmadığı gerekçesiyle tekrar gündeme geldi¹. Bu durum ‘haksız tahrik’ indirimin toplumsal cinsiyet bağlamında nasıl işlediğini bir kez daha sorgulattı. Öyle görünüyor ki haksız tahrik indirimi, erkeklik indirimi adı altında uygulandığı müddetçe bu yasal düzenlemenin anlamını karşılayabilecek gerçekçi bir toplumsal koşuldan bahsetmek mümkün değil. Bir kadının öldürülmesinin geçerliliği ve erkekliğe atfedilecek evrensel bir nedeni de olamaz. Connell’in deyimiyle, toplumlarda farklı biçimlerde görünmesine rağmen, aynı kavramla ifade edildiği için genelleme yapabileceğimiz bir ‘erillik’ kavramı yoktur. Nitekim her toplumda yaşanan olayların anlamlandırılması farklıdır (Connell, 2015/2023, s.95). Bu nedenle, evrensel boyutta var olduğuna inanılan erkeklik, kadınların öldürülmesinin açıklaması olamaz ve yerel kültürel değerlere ve kadına ilişkin toplumsal cinsiyet normlarına dayanarak kadının davranışını, üslubunu, söylemlerini cinayetine gerekçe göstermek asla meşrulaştırılmaz.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar, çıkar çatışması bildirmemiştir.

Kaynakça

- Atılğan, E. Ü. (2024). *Haksız tahrik: Bir erkeklik hakkı* (T. Bora, Ed.). İletişim Yayınları.
- Atılğan, E. Ü. (2019, 24 Kasım). Şehrazat, Homo Sacer ve İstanbul Sözleşmesi. *ViraVerita*. 4 Ekim 2025 tarihinde <https://viraverita.com/sehrazat-homo-sacer-ve-istanbul-sozlesmesi> adresinden erişildi.
- Bourdieu, P. (2023). *Eril tahakküm* (B. Yılmaz, Çev.; 6. bs.). Bağlam Yayıncılık. (Orijinal eser 1998’de yayımlandı.)

¹ BBC Türkçe. (2025, 6 Mayıs). Yargıtay’ın Pınar Gültekin davasında ‘haksız tahrik’ indirimini onaylamasına tepki: ‘Faillere cesaret veriyor’[Güncellenmiş Haber]. <https://www.bbc.com/turkce/articles/cn4zg7ygqgwo.amp>

Connell, R. W. (2023). *Erkeklikler* (N. Konukcu, Çev.; 2. bs.). Phoenix Yayınları. (Orijinal eser 2015'te yayımlandı.)

İletişim Yayınları. (2024, 20 Aralık). *Neden yazdım? – Eylem Ümit Atılğan* [Video]. YouTube. https://youtu.be/buxu0C_TD_o?si=fwnql9qnb3am71sk

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu. (t.y.). *Türk Ceza Kanunu* (Kanun No. 5237). 4 Ekim 2025 tarihinde

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden erişildi.

Yılmaz, E. (1996). *Hukuk sözlüğü* (5. bs.). Yetkin Yayınları.